

Glasbena Matica v Ljubljani

priređi v nedeljo dne 13. aprila 1924
v frančiškanski cerkvi v Ljubljani

cerkveni koncert

pod vodstvom
kons. ravnatelja Mateja Hubada.

Izvaja se
dr. A. Dvořak:

Stabat Mater

za soli, zbor in orkester.

Sodelujejo :

gdč. Zdenka Zikova, sopran,
ga. Olga Borova, alt,
g. Marij Šimenc, tenor,
g. Julij Betetto, bas.

Muzika dravske Divizijske oblasti
in pevski zbor Glasbene Matice.

Začetek točno ob 1/2 8. uri zvečer.

koilo 14. IV. 24.

Dr. Antonin Dvořák

mož svetovne slave, se je rodil kot sin neimovitega krčmarja in mesarja 8. septembra 1841. v Nelahozevesi pri Kralupu na Češkem. Zgodaj je začel pri svojem stricu z glasbenim poukom in glasba ga je kot 16letnega dečka zvalila iz rojstnega kraja v Prago. Tu je obiskoval privatno orglarsko šolo in bil od leta 1862. do 1873. član gledališkega orkestra. Nato je bil organist v albertinski cerkvi v Pragi.

Kot skladatelj je prvič javno nastopil leta 1873. s himno *«Dediči Bele gore»*, ki mu je prinesla velik uspeh. Leto zatem je poskusil z opečo *«Kralj in ogljar»*, a ta je že pri skušnjah propadla; Dvořák pa je v treh mesecih komponiral na isti libreto povsem novo delo, ki je popolnoma uspelo. Leta 1875. je dobil šestletno državno podporo ter se popolnoma posvetil kompoziciji, kateri je odslej žrtvoval ves svoj čas in vso svojo nadarjenost.

Leta 1877. je komponiral ciklus slovanskih plesov, ki so bliskoma raznesli njegovo ime po vsem muzikalnem svetu. Povabljen je bil na Angleško, v New Yorku je bil ravnatelj konservatorija in slednjič profesor kompozicije in ravnatelj konservatorija v Pragi, dokler ni nenadoma preminul 1. maja 1904.

Dvořákova plodovitost je bila vsestranska in srečavamo ga najpogostokrat na koncertnih sporedih vsega sveta.

Stabat Mater

je stara cerkvena pesem, katero pripisujejo pesniku Jacoponu da Todi, ki je živel v drugi polovici 13. stoletja. Marsikateri skladatelj se je že lotil te pesmi. Trajno vrednost imajo dela: Palestrinija, Haydna, Rossinija in Dvořáka.

Dvořákova *«Stabat Mater»* obsega deset samostojnih točk.

Po kratkem uvodu se glasi skozi osem taktov v celem orkestru le en ton, iz katerega se vzpenjajo v oktavih drug za drugim posamezni glasovi, slikaje veličastno in pretresujočo situacijo: Kristus visi na križu. Glavni motiv se stopnjuje od najmirnejšega izraza do pretresujočega ff celega orkestra. V njem je izražena vsa žalost božje matere, ki stoji pod križem. Žalobni molov tonov način prehaja v jasni dur, orkester slika široke zvočne melodije in polagoma vstopa zbor, ki izraža težke misli s silnimi, srce pretresujočimi toni človeškega glasu. Vmes je vpleten kvartet solistov, ki pomnožuje mnogovrstnost vse polifonije in vredno spopolnjuje celotno sliko.

Druga točka, kvartet, muzikalno izraža Marijine bolesti ob Kristusovi smrti. Izvedena je v obliki četverglasne fuge, polne miline s stranskimi kontrapunktičnimi figurami. Proti koncu nam s tožnimi glasovi in posameznimi tresljaji na pavkah naznanja smrt Kristusovo.

Zbor prevzame tretjo točko, ki je biser dela. Pristine slovanske melodije se vrste v lahko umevni obliki ter v vsej Dvořakovi milini in lepoti. Glavni motiv, katerega obkrožajo v lahnem ritmu višji glasovi, je v basu. Mračnost celotnega kolorita je izražena na čudovito lep in duhovit način.

Basov solo v četrtem stavku je široka, proseča melodija, kateri kontrastujeta odgovarjata nežni ženski četverglasni zbor — zbor angelov.

Stavek petega zbora je zgrajen na enostavnem motivu, ki se giblje sedaj gori in doli in prehaja sredi v markanten fugato.

Šesta točka tvori konsekventno odpevanje solista (tenor) in zbora. Skladatelj uporablja tu zgolj moški zbor. Visoko lego tenorskega solospesa spremljajo vijoline v visokih legah, v k-pih kontrapunktičnih figurah, ki dajejo temu delu poseben sijaj.

Sedma točka je najlepši del vse skladbe. Vokalni zborovski stavki se menjavajo z orkestralnimi medigrami. Muzikalna misel se odlikuje po izredni milini in melodijoznosti ter krasno vpliva na poslušalca.

Temu sledi dvospev med sopranom in tenorjem, ki je zgrajen po načinu klasičnih oratorijev; instrumentacija pa se poslužuje vse mnogovrstne novodobne tehnike.

Altsolo v deveti točki se odlikuje po svojem vznesenem slogu, plemeniti melodiki in duhoviti obliki.

Poslednja točka je zbor s kvartetom. Zgrajen je v glavnem na motivih uvoda in prvega zbora.

Delo konča «Amen-fugata», ki je najmogočnejša točka vse skladbe. Glede izvajanja je silno težka in to zaradi težke hromatike, modulacije, hitrih koloraturnih figur, najraznovrstnejše krepke ritmike in glasovnih nastopov na nepoudarjenih taktovnih delih.

«Stabat Mater» je bila komponirana v letih 1876. in 1877. Izvajana je bila najprej v Pragi, svetovno slavo pa si je pridobila v Londonu leta 1883.

V Ljubljani se je prvič izvajala dne 23. in 27. marca 1893. pod taktirko Mateja Hubada.

Stabat Mater.

Kvartet in zbor:

Stabat mater dolorosa
iuxta crucem lacrimosa,
dum pendebat Filius.
Cujus animan gementem,
contristatam et dolentem,
pertransivit gladius.
O quam tristis et afflicta
fuit illa benedicta
Mater Unigeniti!
Quae moerebat, et dolebat,
pia mater, dum videbat.
Nati poenas inclyti!

Žalostna je Mati stala,
zraven križa se jokala,
ko na njem je visel Sin.
V grenko žalost zatopljena
je nje duša, prebodena
z mečem silnih bolečin.
O, kaj žalosti prestati
morala je sveta Mati,
k'tere Sin je rešil svet!
Žalostna vzdihuje bleđa,
ko v trepetu Sina gleda,
kaj trpi na les razpet!

Kvartet:

Quis est homo, qui non ileret,
matrem Christi si videret
in tanto supplicio?
Quis non posset contristari,
Christi matrem contemplari
dolentem cum Filio?
Pro peccatis suae gentis
vidit Jesum in tormentis,
et flagellis subditum.
Vidit suum dulcem natum
moriendo desolatum,
dum emisit spiritum.

Komu potok solz ne lije,
videti bridkost Marije,
grozno kot morja grenkost?
Kdo prisrčno ne žaluje,
ko to Mater premišljuje
in trpljenja velikost?
Vidi Jezusa trpeti,
grehe ljudstva nase vzeti,
šibam vdati se voljno.
V Sina le pogled upira,
ko ves zapuščen umira,
k smrti nagne že glavo.

Zbor:

Eja mater, fons amoris,
me sentire vim doloris
fac, ut tecum lugeam!

Mati, vir ljubezni prave,
naj občutim te težave
in s teboj žalujem zdaj!

Bassolo in zbor:

Fac, ut ardeat cor meum
in amando Christum Deum,
ut sibi complaceam.
Sancta mater, istud agas,
crucifixi fige plagas
cordi meo valide.

Daj, da bi srce se vnelo
in za Jezusa gorelo
mi v ljubezni vekomaj.
Sveta Mati božja, prosim,
naj še jaz te muke nosim,
ki Zveličar jih trpi.

Zbor:

Tui nati vulnerati,
tam dignati pro me pati,
poenas mecum divide.

Sleherna njegova rana
je v rešenje moje dana,
tudi mene naj boli.

Tenorsolo in zbor:

Fac me tecum pie flere
Crucifixo condolere,
donec ego vixero.
Juxta cruce[m] tecum stare
et me tibi sociare
in placentu desidero.

Naj sedaj s teboj žalujem,
Križanega objokujem,
ko v dolini solz živim.
S tabo poleg križa stani,
s tabo združen žalovati
v bridkem joku hrepenim.

Zbor:

Virgo, virginum praeclara,
mihi jam non sis amara:
fac me tecum plangere.

Prosim, hvaljena Devica,
ti mi bodi tolažnica,
daj mi delež bolečin.

Duet:

Fac, ut portem Christi mortem,
passionis fac consortem,
et plagas recolare.
Fac me plagis vulnerari,
fac me cruce inebriari,
et cruore filii.

Daj mi, da bom vse življenje
rad preišljal to trpljenje,
ko je umiral božji Sin.
Mene križ naj obtežuje,
mene s tugo napolnjuje
sveta kri njegovih ran.

Altsolo:

Flammis ne urar succensus,
per te Virgo sim defensus,
in di iudicii.
Fac me cruce custodiri
morte Christi praemuniri,
confoveri gratia.

Ti pa varuj, Mati ljuba,
da moj del ne bo poguba,
kadar pride sodnji dan.
Kristus, ko bo treba umreti,
daj po materi presveti,
da skušnjave zmagal bom.

Kvartet in zbor:

Quando corpus morietur,
fac, ut animae donetur
paradisi gloria!
Amen!

Ko pa smrt telo mi vzame,
dušo mojo naj objame
večne slave rajski dom!
Amen!

Srčnat Marer.

Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

